

Windbrief

47e jaargang, nummer 184, september 2018

184

DE ZAAISCHE MOLEN

De Zwaan: publiekstrekker in Holland Michigan
#MeToo bij De Zaanse Molen
Leven onder zeeniveau

Inhoud

3	Voorwoord: Navelstaren
4	Spectaculaire verplaatsing <i>De Zoeker</i>
9	Column: Arbeidsomstandigheden
10	Ontheemde molen: <i>De Zwaan</i> te Holland, Michigan
12	Voetveer tussen <i>De Hen</i> en de Zandijker sluis
15	Nieuwe leden 2e kwartaal 2018
16	Museumnieuws
18	Ron Couwenhoven: de windbrief van <i>Het Rad van Avontuur</i>
21	Lezers schrijven
22	Interview: vertrouwensman Marten van Tuijl
26	Vrijwilliger Rick Bakker
29	Korte berichten
30	Nieuwe molenaar voor <i>De Windhond</i>
32	Mijn molen: Ruud Nieuwhof van <i>De Zoeker</i>
34	Molenfonds unieke financier molenrestauraties
35	Info + colofon
37	Agenda
38	Rondje molens

Bij de foto:

Oliemolen *De Zoeker* speelt in deze uitgave van de Windbrief een belangrijke rol. Het is vijftig jaar geleden dat deze molen op spectaculaire wijze werd overgeplaatst van het Westzijderveld naar zijn huidige plek. Het werk op een oliemolen komt aan bod. Molenaar Ruud Nieuwhof praat openhartig over 'zijn' molen waarmee hij nog dagelijks olie slaat.

Navelstaren

Met nationale en internationale erkenning mag het vernieuwde stadscentrum van Zaandam er tegenwoordig zijn. Zelfs de Zaankanters spreken er waardierend over terwijl dat in de planfase nog heel anders was. Maar de vernieuwing van Zaandam is nog niet af. Er valt nog steeds heel wat te klagen over de lelijkheid en verpaupering, met name in het oostelijk deel van het centrum. Neem nu de Burcht, in wezen een prachtig plein dat helaas is verworden tot een ordinair parkeerterrein. Is daar niet iets mooiers van te maken? Jazeker, Zaans Erfgoed heeft daarvoor een prachtig plan: inrichten met een 17de eeuwse scheepswerf waar een fluitschip kan worden gebouwd. Van dit type schip zijn er veel gemaakt in de Zaanstreek, met name op werven aan de Voorzaan. Met een historische scheepswerf zou een door veel Zaankanters lang gekoesterde wens in vervulling gaan. Het plein knapt er van op, je trekt er toeristen mee naar het centrum van Zaandam en de plaats is historisch zeer verantwoord. Veel beter dan het landje De Haan op de Zaanse Schans waar anderen een scheepswerf zouden willen inrichten. Zo noordelijk hebben scheepswerven nooit aan de Zaan gelegen.

Intussen is er over de bestemming van het landje De Haan nog steeds geen beslissing genomen. De Zaanse Molen heeft weliswaar een plan neergelegd om daar molen *Het Rad van Avontuur* te herbouwen en die in te richten als cacaomolen én moleninformatiecentrum, maar met name de politiek is daar nogal terughoudend over. Hoe kan dat? Je zou denken dat met een wethouder uit de gelederen van de lokale politieke partij Rosa, die verantwoordelijk is voor monumenten en erfgoed, het plan onmiddellijk omarmd zou hebben. Deze partij hebben we tenslotte in de Windbrief 182 van maart dit jaar uitgeroepen tot dé erfgoedpartij van Zaanstad. Maar nee. Misschien komt dat omdat Rosa nog onvoldoende informatie heeft over de plannen voor de Wereld van Windmolens. Trouwens bij een 'rondje politici' tijdens de kennismakingsbijeenkomst met het nieuwe College van Zaanstad in juni van dit jaar bleek dat ook politici van andere partijen hun beperkte kennis over de Wereld van Windmolens vooral uit de media hebben gehaald. Hier ligt dus een flinke uitdaging voor onze vereniging. Het is leuk om elkaar onderling enthousiast te maken, maar zonder draagvlak voor de Wereld van Windmolens buiten onze vereniging schieten we daar niet veel mee op. Laten we dus stoppen met navelstaren en onze blik nog meer naar buiten richten. Daar valt namelijk nog een wereld te winnen.

Ed Pielkenrood,
hoofdredacteur

1

Spectaculaire verplaatsing De Zoeker mediahype?

Vijftig jaar geleden werd molen *De Zoeker* verplaatst van Zaandijk naar de Zaanse Schans. Vereniging De Zaanse Molen schrijft hierover op de website: “De molen werd wereldnieuws. Hij verhuisde door middel van een spectaculair transport van het Westzijderveld, over de spoorlijn, en door het dorp, naar de overkant van de Zaan, op de Zaanse Schans.”

Op 2 augustus 1968 plaatst de krant *De Stem* (Brabant/Zeeland) een foto waarop de kap van *De Zoeker* is losgekoppeld en met een hijskraan aan het begin staat van zijn reis. Het onderschrift bij “*De Zoeker* in tweeën” luidt: “In Zaandijk is men gisteren begonnen met het verplaatsen van de uit 1600 daterende Zaanse molen ‘*De Zoeker*’. De molen, die in de Zaanse Schans weer opgebouwd wordt, werd in twee gedeelten vervoerd: de kap en het onderstuk. De molen werd vannacht naar zijn nieuwe standplaats vervoerd.” Fotograaf Peter van Zoest was daarbij en maakte voor het ANP verschillende foto’s die je vervolgens in diverse dagbladen terugziet.

Transport trekt veel aandacht

Hoe bijzonder was dit transport? K.C. Schurink, de adjunct-directeur van Van Twist NV Dordrecht, vertelt een halve eeuw geleden in een krant: “De molen weegt 22 ton. Nog niet zo lang geleden hebben we een bakstenen bouw-werk van 50 ton verplaatst.” “Het is dus wel duidelijk dat het transportbedrijf zijn hand echt niet voor het Zoekertransport omdraait,” meldt de verslaggever. “Er is hier alleen enorm veel publiciteit aan gegeven”, aldus de heer Schurink. De krant meldt in de intro dat het transport-bedrijf niet minder dan drie miljoen gulden aan materiaal in Zaandijk heeft staan.

Zo stonden hier de grootste dieplader van Europa, het 64-wielige dubbelbrede gevaarte, en de grootste kraan van Europa die een lengte heeft van zestig meter. De directeur meldt in het artikel dat dit bedrijf het enige is in Europa dat dergelijke zware transporten kan verzorgen.

Kopij ging mee met laatste trein

De verplaatsing was groot nieuws in de regio. Ron Couwenhoven blikt terug: “Op de foto (2) zie je de Zaanse pers die *De Zaanlander* doorneemt op de ochtend van de verplaatsing. Ik deed de verslaglegging voor de krant. Evert Smit maakte indertijd het technische verhaal over de verplaatsing. Hij was een van de voormannen van *De Zaanse Molen* en eigenaar van *De Zaanlander*. Onze redactie was gehuisvest in zijn Zaanlandsche Stoomdrukkerij aan de Stationsstraat in Koog aan de Zaan tegenover het postkantoor.

De krant werd toen in Alkmaar in elkaar gezet en gedrukt. Daarvoor moest de kopij per treinbrief naar Alkmaar verzonden worden. In de nacht van de verplaatsing reden we voortdurend op de fiets heen en weer van de locatie Guisveld, de route naar de spoorwegovergang en de redactie. Zo ontstond het verslag van de afbraak en het eerste deel van het transport. Met de laatste trein ging dat verslag naar Alkmaar en toen die gepasseerd was, werd de spoorwegovergang vrij gemaakt zodat *De Zoeker* er overheen getild kon worden.” Op de vraag of er toen veel pers bij was antwoordt Couwenhoven: “Er waren enkele verslaggevers uit Amsterdam, zoals van *Het Vrije Volk* die een aparte Zaanse editie had. Het *Algemeen Dagblad* was er vermoedelijk ook en het ANP werd van nieuws voorzien door Zaanlanderchef Wim Harwijne uit Westzaan, die onze berichtgeving rechtstreeks doorbelde.”

2

Bij de foto's:

1. *De Zoeker* op zijn oorspronkelijke plek.
2. De Zaanse pers neemt *De Zaanlander* door op de ochtend van de verplaatsing.
3. Het onttakelde achtkant staat gereed voor transport.
4. Het meest spectaculaire onderdeel van het transport. Het achtkant van *De Zoeker* wordt in de nacht over de spoorlijn Amsterdam-Alkmaar getild.
5. Na een korte rit over de weg wordt het achtkant met een drijvende bok over de Zaan gevaren.

4

3

4

5

Grote belangstelling

“Vijfduizend mensen volgden transport” luidt de kop van een artikel in een lokale krant.

“Een kind van vier werd op het laatste moment uit zijn bedje gehaald, omdat het zo klein als het was toch koste wat kost moest zien hoe de molen over de bovenleiding van de spoorweg-overgang zou worden getild.” De verslaggever spreekt in het artikel zijn verbazing uit dat “tallozen gewapend met brood en visstoeltjes zich onbegrijpelijk vroeg (vele uren van tevoren) naar de plaats des onheils begaven. Om half twee zou er volgens het extra gepubliceerde tijdschema pas iets wezenlijks gebeuren: het hijsen van het achtkant van de molen. Maar om negen uur waren de mensen al present. Inderdaad is het wel de meest spectaculaire stunt die ooit met een molen is uitgevoerd, maar toch, dat urenlang verveeld wachten..”

Handzaam publiek

Het aantal toeschouwers werd geschat op ruim vijfduizend. Met acht man politie kon men die echter gemakkelijk de baas.

De lokale verslaggever noteert: “Het publiek is nogal handzaam”, zo verklaarde de politie.

“Wat die mensen die uren van wachten wellicht verlichtten, waren de onderhoudende gesprekken die men ongeacht met wie dan ook kon voeren.” Het publiek was niet alleen afkomstig van buiten de Zaanstreek, maar ook van buiten Nederland. Zo wordt er vermeld: “Een inwoner van Curaçao – hij was hier op vakantie – kwam ook nog naar Zaandijk om het ‘buitengebeuren’ te volgen. Een man uit Limmen had zich met zijn hele gezin alvast om half negen van een plaatsje verzekerd.”

Publiek zorgt voor vertraging

“Precies 27 uur duurde karwei” was de ondertitel bij de kop “Verplaatsing molen gelukt”. Het meest spectaculaire punt vormde de spoorwegovergang in de Guisweg. De verslaggever schrijft: “Nadat de laatste trein was gepasseerd kon worden begonnen met het over de bovenleiding tillen van het achtkant, dat volgens het tijdschema om half twee moest gebeuren, maar dat pas om kwart over vier kon worden gerealiseerd. Een vertraging dus van ruim twee uur, die voornamelijk werd veroorzaakt door de grote publieke belangstelling. De naar schatting 5000 kijkers maakten het de firma Van Twist uit Dordrecht extra moeilijk.

Bij de foto's:

6. Het transport van de kap over de weg vroeg ook om speciale materialen en goed passen en meten.

7. De Zoeker op zijn nieuwe plek.

Het overbrengen van het molenlijf bleek een uiterst secuur karwei te zijn, want de kraan reikte maar net over de spoorweg, waardoor het achtkant slechts enkele centimeters boven de bedrading kwam.

Zelfs werd af en toe de door de NS stroomloos gemaakte bovenleiding geraakt, maar binnen een half uur stond de gigant toch aan de andere zijde van de overgang en kon het verdere transport worden afgewikkeld.”

De Zoeker haalt de tv

Er waren twee tv-ploegen bij de overplaatsing van *De Zoeker*. Het journaal besteedde op 2 augustus 1.26 minuut aan het verplaatsen van oliemolen *De Zoeker* naar openluchtmuseum De Zaanse Schans, zo vermeldt het Instituut voor Beeld en geluid. Vijf dagen later maken ze een nieuw item. In 36 seconde laten ze de overdracht van de molen zien en diverse shots met draaiende wieken. Het programma Open oog zond op 9 augustus een kleurenreportage uit van 6.23 minuten waar presentatrice Ageeth Scherphuis de kijker meeneemt. Hierin werd ook aandacht geschonken aan het Molenmuseum, de expositie over *De Zoeker* in het Weefhuis en de Zaanse Schans als geheel.

Brief uit London

Dat de verplaatsing ook in het buitenland nieuws was, blijkt uit een krantenbericht met als kop “Poolse schilder wil *De Zoeker* schilderen”.

Burgemeester G. Oosterbaan van Zaandijk werd een dezer dagen met een bepaald niet alledaagse brief verrast, gericht aan de burgemeester van de ‘stad’ Zaandijk.” De brief was geschreven door “een in London wonende Poolse schilder die zo onder de indruk was geraakt van de schoonheid van molen *De Zoeker* waarover hij in Engelse bladen had gelezen voor en na de overplaatsing, dat de wens om hem te schilderen in alle sterkte over hem kwam.” Uit het artikel blijkt dat de burgemeester de kunstschilder, die heeft geëxposeerd in Frankrijk, Rusland, de Verenigde Staten en Engeland, wilde uitnodigen zodat hij de schoonheid en de charme van de molen kon vastleggen.

Of de schilder Srerepan Skorupka ook echt geweest is, dat kunnen we een andere keer uitzoeken.

Sarah Vermoolen

Arbeidsomstandigheden

In mijn vorige column vroeg ik me af wat de molenarbeiders en hun vrouwen nu zelf vonden van hun arbeidsomstandigheden.

Ik heb grote moeite gehad om iets van persoonlijke getuigenissen te vinden. En wat ik vond, zijn op zijn best geromantiseerde herinneringen van oude mannen die met genoeg terugkijken op een leven in de molen. Machtig mooie verhalen over spectaculaire asbreuken, branden en kwajongensstreken te over, maar geen gemopper over hard werk en het karig loon. Dat zal vast te maken hebben met het feit dat de arbeidsomstandigheden elders niet beter waren, dus waarom zou je er woorden aan vuil maken? Bovendien werden die verhalen opgeschreven in een tijd dat de laatste molens dreigden te verdwijnen. Het zijn vooral nostalgische verhalen, waarbij de interesse van de auteurs vaak meer uitgaat naar de technische en avontuurlijke dan naar de sociale aspecten van het werken op de molen.

In mijn nood heb ik me daarom nogmaals gewend tot de parlementaire enquête naar de arbeidsomstandigheden van 1891. Ditmaal om de mening van de artsen in de Zaanstreek te horen. Van deze academici mag je toch een objectief antwoord verwachten. In de enquête komen vier geneesheren aan het woord en drie

van hen geven hun mening over de arbeidsomstandigheden op de molens. En die uiten zij opvallend nuchter.

Van Rooien uit Zaandam erkent dat doofheid veelvuldig voorkomt onder olieslagers, maar dat maakt ze in zijn ogen nog niet ongeschikt voor het werk, dus waar zit het probleem?

De chronische ontstekingen van de ademhalingsorganen van arbeiders in de pelmolens zijn volgens hem vooral te wijten aan het feit dat ze verkeerd ademen, nl. door de mond in plaats van door de neus. Lange werkdagen ziet hij niet als bedreiging voor de gezondheid en lichamelijke ontwikkeling omdat die toch worden afgewisseld met perioden van niets doen. Korteweg uit Wormerveer vindt werkdagen van 14 uur wel te lang, niet om gezondheidsredenen, maar om moreel-maatschappelijke redenen. Hij vermoedt dat het er met de logica en de waarheidsliefde in het gezin beter uit zou zien, indien de man meer thuis was.

Eykman uit Zaandijk heeft wel enige borstlijders behandeld voor wie het werk op de pelmolen nadelig was, maar die zijn venter geworden en hebben het probleem zo opgelost.

Kortom, moet ik nu aan het eind van deze derde column constateren dat ik een doodlopende weg bewandel? Of stel ik de verkeerde vraag? Daarover de volgende keer.

Frans Hoving

B.C. NIEUWENHUIJS

RESTAURATIEBEDRIJF

WOONHUIZEN | MOLENS | PAKHUIZEN SPECIALIST IN 17e EN 18e EEUWSE ZAAANSE HOUTBOUW

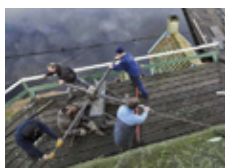

SLAGBLOK DE PAAUW

TOUW EN BLOK HET PRINSENHOF

NIEUWE SLEUTELBAK DE POELBURG

NIEUWE ROEDEN HET PRINSENHOF

KAAPSTANDER HET PRINSENHOF

tel 06 10 949 717 | bcnieuwenhuijs@yahoo.com | www.bartnieuwenhuis.nl

De zwanenzang van De Zwaan uit Krommenie

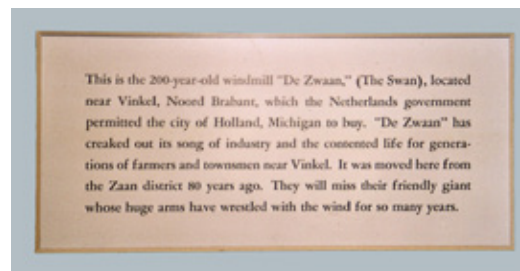
Een feit is dat in het Brabants Vinkel een koren-molen heeft gestaan die *De Zwaan* heette. Een molen die uiteindelijk in 1964 is gesloopt door molenbouwer J.D. Medendorp. De bruikbare delen – zevenhonderd genummerde stukken – heeft hij verscheept naar Amerika, waar de molen als een bouwplaat in elkaar is gezet en afgebouwd op Windmill Island. Niet op een belt (een bult) zoals in Vinkel, maar op een stelling. Omdat het dorp Vinkel onder vijf gemeenten viel, kon geen overeenstemming worden bereikt over wie de kosten van de dringend noodzakelijke restauratie zou moeten dragen. Derhalve was sloop en een nieuw leven in Amerika onvermijdelijk. Nu spant de stichting De Vinkelse Molen zich in om een replica van *De Zwaan* ‘in zijn volle pracht’ te herbouwen.

Tot de grond toe afgebrand

Lange tijd is aangenomen dat de molen in Vinkel oorspronkelijk molen *De Zwaan* uit Krommenie was. De tweede molen met die naam om precies te zijn.

In de rubriek ‘Ontheemde molens’ zoeken we een molen op die ooit in de Zaanstreek heeft gestaan en die naar elders is verhuisd. NRC Handelsblad (12 mei; pagina 10-11) zette ons op het spoor van een bijzondere ontheemde molen: een die in het stadje Holland in Michigan staat en die ‘oorspronkelijk afkomstig is uit Krommenie’ zoals de krant bij een foto van de molen meldde. Holland is de gereformeerde gemeenschap waar Pete Hoekstra, de uit Groningen afkomstige Amerikaanse ambassadeur in Nederland, zijn jeugd doorbracht. Hoe een misverstand als feit blijft voortleven in de geschiedenis.

Die aanname was grotendeels gebaseerd op de overeenkomst in naam en bouwjaar. De eerste *Zwaan* was een oliemolen die in 1649 is gebouwd op de Noordervaartdijk aan de Nauernasche Vaart. In 1761 brandde hij tot de grond toe af door blikseminslag. In hetzelfde jaar is de molen herbouwd als hennepklopper.

De nieuwe *Zwaan* was een grote en moderne achtkante bovenkruier die zijn aandeel heeft geleverd in de zeildoekproductie. Er is weinig bekend over de geschiedenis van deze molen. Vaststaat dat *De Zwaan* in 1878 wordt gesloopt, wat een jaar later nog eens wordt bevestigd met een mededeling in het Algemeen Nieuwsblad van 12 januari 1879 over de verkoop van ‘Een Pakhuis, genaamd “De Zwaan” met Erve, en de zich in de grond bevindende Fundamenten van de gesloopte Molen “De Zwaan” aan de Nauernasche Vaart te Krommenie’.

Weinig Zaanse kenmerken

Niet alleen de sloop voor 1878 sluit herbouw uit in 1884 in Vinkel onder leiding van molenaar P. van Schaijk. De molen in Brabant heeft bovendien volgens kenners weinig Zaanse kenmerken. De maatvoering, de aanwezigheid van een NSBM/Feyenoord-as die in de Zaanstreek niet of nauwelijks voorkwam en de vorm van de baard wijzen op een herkomst uit de omgeving van Dordrecht. Tot die conclusie komt ook J.S. Bakker. Hij oppert in De Windbrief nummer 97 dat ‘de Vinkelse molen een uit Zuid-Holland afkomstige watermolen is’.

De Molen Database tekent daarbij aan: ‘Gezien de vlucht van 25,5 meter en de lange spruit (steunbalk – redactie) is dit inderdaad voor de hand liggend. Ondanks het feit dat *De Zwaan* groter was dan zijn collega hennepklopper, zal hij nooit met een vlucht van meer dan 21 meter zijn uitgerust.’

Vriendelijke gigant

‘Voor de bouw van de molen,’ schrijft de stichting De Vinkelse Molen op haar website, ‘werden, zoals dat in die tijd gebruikelijk was, onderdelen gebruikt van een molen die elders overbodig was geworden. Waar deze onderdelen vandaan kwamen is niet geheel duidelijk, maar het achtkant lijkt afkomstig van een houtzaagmolen uit Dordrecht, hoewel ook een molen uit Oost-IJsselmonde als donor genoemd wordt’.

Soms roept de geschiedenis meer vragen op dan hij beantwoordt. Een conclusie is wel duidelijk: de ontheemde molen in Holland (Michigan) is geen ontheemde, maar een vermeende molen uit de Zaanstreek.

Kennelijk is een Zaanse herkomst een label voor authenticiteit en kwaliteit, want in de molen hangt een tekst met de mededeling dat hij afkomstig is uit de Zaanstreek waar ze hem zullen missen ‘hun vriendelijke gigant met de enorme wieken die zoveel jaren hebben geworsteld met de wind’. Troostende woorden uit Amerika zijn natuurlijk nooit weg, ook al zijn ze aan het verkeerde adres gericht.

Jaap de Jong

(De Baard is een houten bord aan de voorkant van de molenkap, onder de windpeluw die de wieken draagt, om te voorkomen dat het kruiwerk nat wordt. Op de baard staat meestal de naam van de molen vermeld.)

Waarom draaien ze niet?

Het voetveer Zaandijk verbindt beide oevers van de Zaan en vaart heen en weer tussen *De Bonte Hen* aan de oostelijke oever en de Zaandijker sluis aan de westkant van de Zaan en vice versa. Vorig jaar hebben de vrijwillige schippers zo'n 40.000 passagiers overgezet. Het gros van deze mensen is internationale toerist. Voordat zij aan boord stappen hebben ze een leuke wandeling gemaakt en gekeken naar fraaie huizen en molens. Maar wat ze nu precies hebben gezien, daar hebben ze geen idee van.

De Stichting Voetveer Zaandijk is opgericht door Zaandijkers die trots zijn op de Lagedijk en dit beschermde dorpsgezicht ook graag willen laten zien aan de bezoekers van de Zaanse Schans. Dat het aantal passagiers zo'n vlucht zou nemen, was aanvankelijk niet voorzien. Gelukkig zijn er voldoende vrijwilligers die het leuk vinden om een dagje te varen op de Zaan.

Voldoening

De 74 vrijwillige schippers van het veer vinden hun voldoening niet alleen in het varen maar ook in het contact met de passagiers. Er kunnen twaalf mensen tegelijk worden overgezet en dat is net een mooi aantal om leuke gesprekjes mee te voeren. De meeste toeristen denken dat de Zaanse Schans een openluchtmuseum is.

Ze hebben er geen notie van wanneer en waarom de huizen er zijn neergezet en dat er ook mensen in wonen. Een molen is bovendien een molen, denken ze: één gezien, allemaal gezien. Dat het industriemolens zijn die verschillende producten maken, is ze ontgaan. De meest gestelde vraag aan de schippers bij windstil weer is waarom de molens niet draaien. Men denkt vaak dat ze elektrisch worden aangedreven. De vrijwilligers hebben dus heel wat uit te leggen en dat geeft eigenlijk te denken. Maar ze doen het graag én met trots.

Goede doelen

Een van de belangrijke doelstellingen van de Stichting Voetveer Zaandijk is het bijeenbrengen van geld voor plaatselijke goede doelen. Passagiers betalen een euro per persoon, kinderen onder de tien varen gratis mee. Marianne Metselaar is secretaris van de stichting en aan het einde van de dag komen de vrijwilligers de dagopbrengst bij haar brengen. "Vorig jaar hebben we na aftrek van kosten zo'n 16.000 euro overgehouden en dat hebben we verdeeld tussen onze vaste doelen zoals de Voedselbank, de Blijde Ruiters, Hospice De Schelp, het Weefhuis, het Honig Breethuis, de Beeldentuin en de Stichting Present. Maar we kennen ook eenmalige schenkingen, zoals bijvoorbeeld aan de restauraties van *De Bonte Hen* en *De Ooievaar*. Onze stichting is bovendien lid van De Zaanse Molen, want zonder molens loopt er niemand langs de Kalverringdijk en hoeven we dus niet te varen."

Louter vrijwilligers

Met het overzetten van mensen over de Zaan wordt voorzien in een behoefte. Maar het is bijzonder dat dit door een stichting met louter vrijwilligers wordt opgepakt. Als het in de toekomst nog drukker wordt, kan de stichting er dan nog mee doorgaan? "Jawel", zegt Marianne Metselaar. "Maar we gaan niet uitbreiden. We hebben één boot en daar blijft het bij. Het vinden van nog meer vrijwilligers zal bovendien niet meevallen."

Het is nu al een hele toer om een rooster te maken voor een maand. Het grootste deel van onze vrijwilligers is gepensioneerd, dus mensen boven de 65. Die gaan allemaal één of meer keer met vakantie en bovendien is er momenteel een aantal langdurig ziek. En hoe zit het eigenlijk met de aanlegplaats aan de Kalverringdijk? Gaan jullie in de toekomst verhuizen van *De Bonte Hen* naar het nieuw te bouwen buurtje op het Jacob Visterrein? "Tja, dat hebben we ook gelezen in de krant", aldus Marianne Metselaar. "Er is daarna wel enig overleg geweest met de gemeente maar we voelen er niets voor. Dat gaat dus niet gebeuren."

Ed Pielkenrood

**Nieuwbouw
Renovatie
Restauratie**

Rosbayerweg 140, 1521 PX Wormerveer
www.braam-minnesma.nl
info@braam-minnesma.nl

Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-6177984 | www.timmerfabriekvisser.nl

- Administratieve dienstverlening
- Accountancy werkzaamheden
- Fiscale werkzaamheden
- Advisering

Oslohaven 7b, 1448 KH Purmerend
telefoon 0299 650820, fax 0299 650823
info@dhvaccountancy.nl
www.dhvaccountancy.nl

**Nieuwe
leden**

In het tweede kwartaal van dit jaar hebben we er 69 nieuwe leden bijgekregen. Welkom! Interessant is het misschien voor u dat we 29 leden verloren door opzeggingen en dat er 16 leden zijn overleden.

L. Danenberg, Almere
W. Goldberg, Westzaan
R. Verwer-Leffers, Dedemsvaart
R. van Egmond-Fontein, Zaandam
C.J. de Fouw, Zaandijk
A. de Gelder, Montfoort
S.M.C. Verscheure, Amsterdam
M.S. de Boorder, Zaandam
J.C. Abrahamse, Zaandam
T. Yildiran, Zaandijk
H. Niessen, Zuidoostbeemster
E. Klaus, Berkhout
J. Verweij, Zaandam
D.G. Broek, Zaandam
H. Laloli, Koog aan de Zaan
J.W. Hart, Zaandam
Y.M.M. Thewessen, Haarlem
C. Bakker, Bovenkarspel
J. van Bree, Zaandam
P.N. Bakker, Koog aan de Zaan
W. Alofs, Wormer
B. de Rouw, Assendelft
M.J.A. Siervogel, Zaandam
R. de Graaf, Wormer
G. Visser, Amsterdam
J.P. Koedooder, Zaandam
T.H.P. Pirovano, Krommenie
M.C. Hageman, Krommenie
G. Klick-Slooten, Krommenie
E. van Braam, Krommenie
T.C.J. van Bommel, Krommenie
M.C. Schavemaker, Krommenie
P. Ooms, Krommenie
J. Kee, Krommenie
J. Dalmeijer, Koog aan de Zaan

J.J.H.M. Seitner, Purmerend
M. Meek, Krommenie
J. Pols-Zoutman, Assendelft
A. ten Broek-Vink, Krommenie
G.A. Lovers, Weesp
S. Wessels, Koog aan de Zaan
B. Den Ouden, Kinderdijk
M. Slaman, Zwaag
M. Husslage, Assendelft
S. Hollander, Wormer
A. Heino, Krommenie
R. Huang, Lisse
R. Oldekamp, Koog aan de Zaan
D. Groot, Namibië
M. Polderman, Stavenisse
J.E. Rot, Zaandam
M. van Rij, Zaandijk
A. Valkenberg-Zaal, Zaandam
G. Fopma, Assendelft
S. Bodaar, Assendelft
P. Kellij, Westzaan
A.C. Zwart, Zaandam
S. van Galen, Wormer
M.A. Holwedel, Wormer
T. van Heusden, Wormer
H. de Boer, Wormer
C.J. Honingh, Wormer
H.T.M. van Druten, Wormer
J. van Geest, Wormer
A. Huijpen, Wormer
F. Peters, Wormerveer
E.C. Bentvelzen, Krommenie
N. de Boer-Fronik, Zaandam
H. Kiers, Wormer

Leven onder zeeniveau

*Tentoonstelling Leven onder zeeniveau,
van 24 november 2018 t/m 17 mei 2019*

In de Zaanstreek leven we onder zeeniveau. Dat doen we al eeuwen, als gevolg van het inklinken van de veengrond. Om droge voeten te houden was het nodig het dalende land te bedijken en droog te houden met behulp van poldermolens (door Zaanse overigens steevast watermolens genoemd). Die strijd tegen het water is nooit meer opgehouden en kent zo nu en dan spannende momenten. De watersnoodramp in 1953 zit nog stevig in het collectieve geheugen gegrift. In de Zaanstreek ging het mis in 1916 toen dijken van de Zuiderzee het begaven en heel Waterland en het Oostzijderveld onder water kwamen te staan.

Een foto, gemaakt van de stelling van pelmolen *De Jonge Abraham* in Zaandam Oost, geeft een beeld van de overstroming. In het midden de stijfselfabriek *Sophia*. Daarnaast bouwt men juist de cacaofabriek van Stuurman. Op de achtergrond de fabrieken van Duyvis op de Koger Hem en links zien we een glimp van oliemolen *Het Pink* in Koog aan de Zaan.

Op de andere foto zien we de pelmolen (later doppenmolen) *De Jonge Abraham*, staande in het overstromde Oostzijderveld tegenover cacaofabriek *Aurora* te Zaandam. De molen werd korte tijd later gesloopt in 1916. Terwijl wij Nederlanders het gewoon zijn, staan bezoekers vaak vreemd te kijken als ze beseffen dat we onder de zeespiegel leven. En het is natuurlijk ook onlogisch. Aan de andere kant: het kan en het werkt. De tentoonstelling **Leven onder Zeeniveau** laat zien hoe we onder dat zeeniveau terecht zijn gekomen en waarom we ons niet lieten weggagen door het water. Het laat ook zien wat er mis kan gaan. De expositie richt zich daarbij op scholieren die vragen voorgeschoteld krijgen als: hoe houden we het eigenlijk droog? En wanneer moeten we ons zorgen gaan maken?

Want als nu de dijken breken staat de helft van Nederland onder water. En het ziet er niet naar uit dat het in de toekomst beter zal worden. In het Molenmuseum is een aantal prachtige modellen van poldermolens te zien. In de vaste opstelling is ook te zien de maquette die Bruno van de Stadt maakte van de drie molens (*De Dromer*, *De Slaper* en *De Waker*) die tot 1905 de Oostzaner polder bemaalden.

Hun werk werd overgenomen door een diesel-gemaal en de molens werden in 1914 gesloopt. De tentoonstelling **Leven onder zeeniveau** toont allerlei aspecten van het water: vroeger, nu en in de toekomst.

Aanwinsten

De collectie van De Zaanse Molen is verrijkt met een aantal bijzondere zaken.

- Zo kregen we van mevrouw

Kool diverse molenboeken en van Jan Klees een aquarel van oliemolen *De Paap*, door A. Groen en een aquarel van het interieur van molen *Het Prinsenhof*, vervaardigd door Willem Jansen.

- Een houten katrol uit oliefabriek *De Vrede* in Westknollendam werd geschonken door G. van Leeuwen.

De opmerkelijke aquarel die Willem Jansen in de periode 1940 – 1950 maakte toont het interieur van Het Prinsenhof in het onderachtkant. Het Prinsenhof werd in die tijd gebruikt voor het malen van zaagsel tot houtmeel t.b.v. de linoleum-fabrieken in Krommenie. Molenaar Gerrit de Vries staat bij de schepperij en duwt met een stok het zaagsel door de stortkuil. De schepperij transporteert het zaagsel naar boven waar het wordt gemalen. Voor de stortkuil ligt een gekantelde houten wagen op wielen. Links onder de trap ligt een grote hoeveelheid zaagsel los gestort.

- Van G. van Soest kregen we 60 negatieven die laten zien hoe in 1964 de oliemolen *De Oude Zwan* werd gesloopt.
 - Voorts schonk André Drost een uniek kopieboek van de correspondentie uit 1914 van verhandelaar A. Latenstein uit Zaandijk en kregen we van Dick Kerssens het boek 'Speurtocht in het verleden, een onderzoek naar de familie Mulder en hun betrokkenheid bij de papiermakerij' dat hij in 1991 samenstelde.
 - Tot slot schonk Emiel Kistemaker een bijzonder (want origineel) steenwiel uit de molen *Indies Welvaren*.
- We danken alle gevers weer van harte.

Henk Heijnen

De windbrief van Het Rad van Avontuur

Het Rad van Avontuur aan het Kalf was een bijzondere oliemolen. Het achtkant stond op de begane grond en er omheen was een enorme vierkante schuur gebouwd, waardoor de molen geen stelling had zoals gebruikelijk was, maar een zogenaamde - en zeer grote - platting. Vanaf dat platte dak konden de roeden en de kap worden bediend. Op de baard van de oliemolen was het jaartal 1648 geschilderd. Het jaartal gaf ongetwijfeld het bouwjaar aan. Maar waar was de windbrief gebleven?

In het windpachtregister dat in eind 1728 door de Banne Oostzaan in gebruik werd genomen, werd de jaarlijkse belasting van *Het Rad* op f 2,50 genoteerd. Onder de ruim 600 windbrieven in het archief van de Grafelijkheidsrekenkamer van de Staten van Holland en West-Friesland in Den Haag zijn maar drie van deze bouwvergunningen voor oliemolens in het jaar 1648 geregistreerd in de Banne Oostzaan, waarin ook een windpacht van f 2,50 is vastgelegd.

In het volledig bewaard gebleven windpachtregister van de Banne Oostzaan staan zes oliemolens met een windpacht van f 2,50 per jaar: *De Kater* aan de Poeldijk, *De Kat* aan de

Kalverringdijk, *De Jonker* aan de Oostzijde, *De Jager* achter de windbrief van Het Rad van Avontuur, rooms-katholieke kerk van het Kalf, *Het Rad* en *De Zwarte Bruinvisch*, ook aan de Poeldijk.

De vraag is uiteraard bij welke molens de windbrieven uit 1648 behoren. Ze werden alle drie uitgeschreven op 29 september van dat jaar. Eén van de drie bouwvergunningen stond op naam van Jacob Walichsz en Pieter Gerritsz en hoort bij *De Zwarte Bruinvisch* of *Stinkert*, zoals hij ook wel werd genoemd. Pieter Gerritsz Gruijs, zoals zijn familienaam was, werkte ook met *Het Windei* op het Kalf. Er blijven dus twee windbrieven over.

De Kat valt af, omdat deze al op 11 januari 1646 een windbrief had ontvangen op naam van Adriaan Gerritsz van Someren, één van de leden van de familie Van der Leij, grondleggers van de Zandijker papierindustrie en de oliemolens aan de Kalverringdijk tegenover het dorp. *De Jonker* valt ook af, want deze molen aan de Oostzijde werd als houtzager gebouwd.

Er blijven dus drie molens over voor twee windbrieven: *De Kater*, *De Jager* en *Het Rad van*

Avontuur.

Deze twee bouwvergunningen werden door de Grafelijkheidsrekenkamer op naam van Pieter Pietersz uit Oostzaandam en Pieter Jansz uit Westzaan uitgeschreven. Het ziet er dus naar uit dat één van deze twee windbrieven bij *Het Rad van Avontuur* hoort, maar welke? Mijn voorkeur gaat uit naar Pieter Pietersz uit Oostzaandam, omdat Pieter Jansz vermoedelijk tot de Zandijker ondernemersfamilie Van der Leij hoorde.

Al in 1601 werd een Pieter Jansz eigenaar van een windbrief en als Westzaner geregistreerd. Hij bleek later de stamvader van de familie Van der Leij uit Zandijk. Deze familie heeft vrijwel alle oliemolens aan de Kalverringdijk laten bouwen en *De Kater* stond feitelijk ook aan deze dijk, maar omdat hij vanaf oliemolen *De Rode Wachter* op de hoek van de Zaan en de Poel tot Haaldersbroek langs de Poel liep, werd dit stuk van de dijk altijd Poeldijk genoemd. Het erf van *Het Rad van Avontuur* lag te ver af van het 'investeringsgebied' van de familie Van der Leij.

Pieter Jansz Piets was een zoon van Jan Pietersz van der Leij en Neeltje Sijmons en een kleinzoon van Pieter Jansz Stijfelmaker, de al genoemde stamvader van het ondernemersgeslacht. Zijn vader, Jan Pietersz, kreeg de achternaam Piets of Pies.

De kleinzoon werd in 1619 geboren en overleed op 3 oktober 1698. Hij dook in 1663 op als olieslager met *De Rode Wachter*. Van *De Kater* is ook nooit een windbrief gevonden. De molen kwam tevoorschijn op de kaart van de buitendijkse erven in de Banne Oostzaan die in 1670 door de landmeters Olfert Jansz de Groot en Johan van Heijmenbergh werd gemaakt. De windbrief van 1648 op naam van Pieter Jani-

Tijdens de jaarvergadering van onze vereniging werd bekend gemaakt dat oliemolen *Het Rad van Avontuur* model zal staan voor het nieuwe ontvangstcentrum van *De Zaanse Molen* dat tussen de molens *De Huisman* en *De Gekroonde Poelenburg* aan de Zaanse Schans zal worden gebouwd. *Het Rad van Avontuur* stond meer dan twee eeuwen even ten zuiden van de latere Noorderbrug tussen het Kalf en Koog aan de Zaan. De molen dateerde uit 1648, maar de windbrief werd nooit gevonden. Ron Couwenhoven ging op onderzoek uit.

voor mij de voornaamste kandidaat voor *De Kater*, temeer daar vrijwel alle oliemolens aan de Kalverringdijk op initiatief van de leden van de familie Van der Leij werden gebouwd.

Blijft dus over één windbrief voor twee molens *De Jager* en *Het Rad van Avontuur*: degene die op naam van Pieter Pietersz uit Oostzaandam staat. Hij was vermoedelijk de eerste eigenaar van deze laatste molen.

Van *Het Jagertje* doken pas op 16 september 1678 de eerste gegevens op toen Pieter Dircksz Decker de molen verzekerde.

Het Rad van Avontuur begon als zogenaamde hennepkoeksmolen. Er stond dus een enkelslagwerk in voor de verwerking van hennepzaad dat koud geslagen werd. Later werd er een dubbel oliewerk in geplaatst.

Toen de molen in 1914 werd gesloopt verhuisde dat oliewerk naar *De Zoeker* in Zandijk en met *De Zoeker* ging het in 1968 naar de Zaanse Schans, waar het stokoude oliewerk van *Het Rad van Avontuur* nog steeds in gebruik is.

JAN IJSKES

FUNDERINGSTECHNIEKEN
"DE COOGH"

- Plan ontwikkeling, constructeur en vergunning aanvraag
- Trillingsarm heien en trillingsvrij persen
- Heimachines met een doorrijdbreedte vanaf 63 cm
- Funderingsherstel inclusief sloop- en betonwerkzaamheden
- Opvijzelen en rechtzetten van woningen en gebouwen

FUNDERINGINSSPECIALIST

Daam Schijfweg 22-24, 1507 BD Zaandam
Tel.: 075-616 39 04, Fax: 075-635 67 62
info@decoogh.com / www.decoogh.com

Huis kopen?
Hypotheek afsluiten?
Kies zelf uw notaris!
Bel en onderhandel!

Dijkhuis Koeman
notariskantoor

Hoogstraat 11, 1541 KW Koog a/d Zaan
Postbus 103, 1540 AC Koog a/d Zaan
Telefoon: 075 6125520
E-mail: info@notariskoeman.nl
Web: www.voordeelnotaris.nl

Bert
Bommerson
SCHILDERWERK

Dorpsstraat 107
1566 AD Assendelft
Telefoon/fax 075 687 77 28
Mobiel 06 53 918 165

bommerson@xs4all.nl
www.bommersonschilders.nl

HOVENIERSBEDRIJF
MARIO
KOOI
ADVIES • ONTWERP
AANLEG • ONDERHOUD

Groene aanleg
Grondig onderhoud

Kanaaldijk 2
1551 PH Westzaan
Tel. 075 631 37 41
www.mariokooi.nl

Lezers schrijven

Geachte Windbriefredactie,

Allereerst mijn welgemeende complimenten voor alweer een prachtige editie van de Windbrief. Ik vraag me enkel af welke molen op het omslag op de foto gegaan is (red.: 183 van mei dit jaar). Een schilderij van Jan Kruijver kan het niet zijn: daarvoor wijkt de stijl teveel af van de zijne.

Als ik het voorblad omsla, zie ik een foto van een brandende molen, waarbij helaas een bijschrift of verwijzing ontbreekt. Het betreft de ondergang van *Het Zwarte Kalf* aan de Kalverringdijk, op 14 september 1924, toen deze als cacao-afval verwerker eigendom was van onze mede-oprichter en molenmakersbaas Pieter Boorsma. En in het artikel van de hand van Ron Couwenhoven viel ik over twee missers die me deden schrikken. Ik ken Ron als een heel precies man, dus dit verraste me volkomen. Volgens mij stond paltrok *De Tarweakker* niet ten zúiden, maar ten noordoosten van de Zuider Watering. En ik heb altijd gedacht dat *De Czaar Peter* een bovenkruier balkenzaagmolen was en geen paltrok. Maar ik ben maar een amateur en geen kenner, dus ik geef mijn mening graag voor een betere.

Frits Krom.

Dankjewel Frits.

Wij houden van kritische lezers want die vormen een aansporing om nog zorgvuldiger te zijn. Het schilderij op de voorpagina van Windbrief 183, dat verwijst naar de expositie van Jan Kruijver in het Molenmuseum, is inderdaad niet van deze schilder. Het is een aquarel met molen De Kaver van de hand van Klaas Landsman. Verder werd in het artikel 'Een bijzonder tafeltje' door Ron Couwenhoven molen De Czaar Peter een paltrok genoemd maar dat was een bovenkruier. In hetzelfde artikel werd ook de positie van molen De Tarweakker abusievelijk verkeerd vermeld. Dit moet zijn: noordoostelijk van de Zuiderwatering, hetgeen was te zien op de bij het artikel afgedrukte kaart.

Beste redactie,

Wat leuk om te lezen over *De Ezel* (red.: boek *Maker van molens*) waarvan uiteindelijk mijn overgrootvader Dirk IJff in het molenhuis woonde. Ik heb de leeftijd, dat ik nog bij hem op bezoek ben geweest, vanuit Wormerveer, waar mijn grootvader Simon IJff aan de Houtkade woonde. Wij gingen met een roeibootje via de Watering naar oude opa. Mocht u belangstelling hebben over het 'erf' van toen dan heb ik daar nog foto's van, ook heb ik nog wat oude ansichtkaarten van *De Ezel*.

Ank Schaap-IJff. Beverwijk

“Hopelijk word ik de eerste tien jaar niet gebeld”

Is de aanstelling van een vertrouwenspersoon bij De Zaansche Molen het gevolg van #MeToo of is het een kwestie van goed bestuur? Bij de bekendmaking van de aanstelling tijdens de ledenvergadering in mei vroegen de aanwezigen zich wellicht verbaasd af welke molenaar er aan een caissière heeft gezeten of wie er slachtoffer van intimidatie in een maalploeg of in het Molenmuseum is geworden? Tezelfdertijd kon natuurlijk niemand zich daarbij een voorstelling maken want bij ons gebeurt zoiets toch niet!

overschreden en iemand kan daaronder lijden.

Grensoverschrijdend gedrag

Marten van Tuijl (71) was bij de Onderwijsinspectie jarenlang één van de acht vertrouwensinspecteurs voor het basis- en voortgezet onderwijs. “Al die jaren hoorde ik dat gebeurt bij ons niet als ik met een schoolleiding contact opnam”, vertelt Van Tuijl. “Maar wij waren er natuurlijk niet voor niets. Naast mijn hoofdtaak als inspecteur voor het basisonderwijs heb ik heel veel tijd besteed aan het afhandelen van klachten over grensoverschrijdend gedrag die

uit het hele land bij ons binnenkwamen.

Doel is het bestrijden en voorkomen van intimidatie, discriminatie en pesten

En dat gold ook voor mijn zeven collega's. Ik vond het mooi werk omdat ik voor veel mensen van betekenis kon zijn. Ik voelde mij altijd aangetrokken tot de zwakkere partij en vroeg mij dan af of er voor hem of haar wel voldoende gezorgd werd.”

Eerste telefoontje

Van Tuijl kent de voorzitter van De Zaansche Molen, André Drost, uit de onderwijswereld. “Toen hij mij vroeg om vertrouwenspersoon te worden bij de vereniging heb ik direct ja gezegd. Overall kan intimiderend gedrag, pesten en discriminatie voor komen, ook bij De Zaansche Molen. Ik vind het dus een kwestie van

Marten van Tuijl is in 1946 geboren in Amsterdam en Zaankanter sinds 1975. Na zijn studie pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam, met als specialisatie onderwijskunde, ging hij werken als onderzoeker bij deze universiteit en daarna als onderwijsvernieuwer voor de gemeente Zaanstad. Hij deed er o.a. het project spijbelopvang en richtte er de kernschool (mede) op. Na Zaanstad kwam Van Tuijl in dienst bij de Onderwijsinspectie als inspecteur voor het basisonderwijs. Na verloop van tijd werd hij er ook vertrouwensinspecteur. In 2010 werd hij lid van De Zaansche Molen, de vereniging waarvoor hij nu vrijwillig vertrouwenspersoon is. Hij is bereikbaar op 06 55115734.

behoorlijk bestuur dat nu is voorzien in een vertrouwenspersoon.

Of daarbij de #MeToo-discussie een rol heeft gespeeld, doet niet ter zake. Ik vond altijd al dat slachtoffers van seksueel of anderszins grensoverschrijdend gedrag iemand moesten hebben tot wie zij zich in vertrouwen kunnen wenden. En dat #MeToo veel aandacht

Het is kwestie van behoorlijk bestuur

Veiligheid van medewerkers, vrijwilligers en leden is een basisvoorwaarde om prettig te kunnen functioneren en verblijven bij De Zaansche

Molen. Iedereen weet gevoelsmatig dat er grenzen zijn en dat die overschreden kunnen worden. Iemand nadoen ziet er misschien onschuldig uit net zoals een aanraking, maar dat is het niet altijd. Grenzen kunnen dus gemakkelijk worden

**U BENT
VAN HARTE
WELKOM
IN ONS
RESTAURANT**

heeft geen haast, voor de noodzaak daarvan vind ik een goede zaak.

**RESTAURANT
De Kraai**

PANCAKES ★ PANNENKOEKEN ★ CRÊPES
PFANNKUCHEN ★ PANQUEQUES

**UNIEKE LOCATIE:
DE ZAAANSE
SCHANS**

RESTAURANT DE KRAAI
KRAAIENPAD 1, 1509 AX ZAANDAM
T 075-6156403
E INFO@DEKRAAI.NL

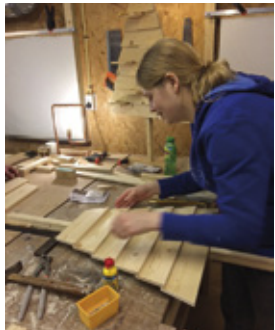
OPERINGSTIJDEN
MRT T/M OKT ⇨ 09:00 - 18:00
JAN, FEB, NOV EN DEC ⇨ 09:00 - 17:00
365 DAGEN PER JAAR GEOPEND!

PANNENKOEKEN ETEN IN UNIEKE SFEER? • DEKRAAI.NL

**HET
ZAAANSCH
KLUSHUIS**

**Klus- en timmer-
workshops**

onder professionele begeleiding

- Kleine groepen van max. 8 personen
- Divers aanbod: van stukadoren tot elektra
- Theorie en veel praktijk
- Workshopruimte in het centrum van Zaandam

**Harry Timmerman
& Mirjam Voskamp**
Halsstraat 5 Zaandam
06-54617441 / 075-6703778
www.hetzaanschklushuis.nl
info@zaanschklushuis.nl

Natuurlijk hoopte ik dat ik binnen de vereniging de eerste tien jaar niet gebeld zou worden. Maar na de jaarvergadering – waar ik overigens tot mijn spijt niet bij kon zijn – kreeg ik na enkele weken het eerste telefoontje al.”

Protocol ongewenst gedrag

Voor de vereniging is inmiddels het Protocol On-
gewenst gedrag/Vertrouwenspersoon opgesteld
dat op de website is geplaatst maar ook is aan te
vragen bij het secretariaat. De intentie is dat de
besturen van De Zaanse Molen en De Wind-
molencompagnie (WMC) hun me-
dewerkers, vrijwilligers en leden
zoveel mogelijk willen beschermen
tegen ongewenst gedrag binnen
de vereniging en stichting. “Het
doel van het beleid voor onge-
wenst gedrag is het bestrijden en
voorkomen van (seksuele) intimi-
datie, discriminatie en pesten”, licht Van Tuijl
toe. Er wordt gestreefd naar een klimaat waarin
de medewerkers, vrijwilligers en leden elkaar op
een respectvolle en correcte wijze behandelen.
Zie het protocol als een brandverzekering die je
nooit nodig hoopt te hebben.”

*Ik voel mij
van nature
aangetrokken
tot de
zwakkere partij*

Geen mediator

Wat heeft deze vertrouwenspersoon te bie-
den aan slachtoffers van grensoverschrijdend
gedrag? Van Tuijl: “Ik ben te vertrouwen, kan
goed luisteren, zoek samen met de melder naar
oplossingen, geef advies over te vol-
gen procedures en de consequenties
daarvan. Bovendien help ik de melder
zo nodig om de klacht op papier te
zetten of doe dat zelf voor hem of
haar. Niettemin kan ik mij voorstel-
len dat vrouwen in bepaalde gevallen
hun vervelende ervaringen liever
met een andere vrouw dan met een man delen.
Desnoods zorg ik daarvoor. Voor de goede orde
wil ik nog wel even kwijt dat ik er niet ben voor
bestuurlijke zaken, zoals het verschil van inzicht
in het te voeren beleid. Ik ben geen mediator.
Maar voor alle andere situaties waarin mensen
zich binnen de vereniging benadeeld, gekwetst
of slachtoffer voelen ben ik altijd telefonisch
bereikbaar.

Ed Pielkenrood

Bij ons gebeurt het ging maar door
Ik loop er al een poosje mee rond...
Het was niet voor mijn oren bestemd, maar ik hoorde
je zou toch denken dat doen ze me niet
Misschien stelt het niets voor,
Wat ik heb gezien moet ik toch even kwijt..

“Leuk om vrijwilliger te zijn!”

Vrijwillig molenaar Rick Bakker zoekt nieuws voor de Windbrief

Hoe word je vrijwilliger bij vereniging De Zaanse Molen? In het geval van Rick Bakker (22 jaar) begint het met een suggestie van zijn vader. “Op de middelbare school moest ik een maatschappelijke stage volgen. De helft van de klas ging naar een bejaardentehuis en daar had ik niet zoveel zin in. Mijn vader opperde of een stage bij een molen misschien wat was.” Na een mailtje aan de vereniging, waar positief op werd gereageerd, kon Rick vier keer terecht bij molen *Het Prinsenhof* in Westzaan.

“Het was heel gezellig bij de ploeg van Bart Nieuwenhuijs, daarom ben ik er gebleven. Ik vond de techniek ook interessant, de wetenschap dat ze dit een paar honderd jaar geleden hebben verzonnen en dat het nog steeds werkt. Al snel heb ik me aangemeld bij het Gilde van

Vrijwillige Molenaars. De opleiding heb ik gevolgd bij Bart op *Het Prinsenhof* en wat extra zaken geleerd bij de houtzaagmolen *Het Jonge Schaap* bij Tim Doeves. Minstens twee keer per week was ik op de molen. In de tijd dat ik ook bij *De Jonge Dirk*

draaide zelfs vier keer per week. Het is leuk om daar te zijn, om klusjes te doen en het is er lekker rustig.”

Goede combinatie

Rick werkt momenteel aan de laatste fase van zijn bachelorscriptie. Wanneer deze *Windbrief* verschijnt heeft hij waarschijnlijk de studie Informatiekunde aan de Universiteit van Amsterdam afgerond. “De combinatie van studeren en vrijwilligerswerk is heel goed te doen. Voor mijn studie moet ik veel thuis doen

en ik kan zo ook mijn eigen tijd indelen. Soms kan ik met mijn studie vastzitten met het programmeren en dan werkt het goed om iets heel anders te doen in het weekeinde. Het praktische van de molen en het theoretische van de studie is een goede combinatie.”

Sinds 2,5 jaar behoort Rick tot de redactie van de *Windbrief*. ‘Ik had altijd commentaar op de redactie. Iedere keer als ik iets inleverde, dan werd het ingekort en veranderd en was ik het er niet mee eens welke zaken er geschrapt waren.

Toen ze iemand zochten stelde Matthijs Ero voor dat het wellicht iets voor mij was, omdat ik altijd zoveel kritiek had. Met de hoofdredacteur Ed Pielkenrood heb ik toen een gesprekje gehad om het paar keer te proberen." Inmiddels heeft Rick aan twaalf Windbrieven meegewerkt.

Er leeft veel op de molen

Er zijn twee rubrieken waar Rick verantwoordelijk voor is. "Voor Rondje Molens mail ik alle molens of ze nieuws hebben. Er leeft veel op de molens en bij de vrijwilligers. Zo ben ik redelijk goed op de hoogte van wat er speelt. Ik kom ook regelmatig op de Zaanse Schans. Het nieuws gaat daar heel snel. Als één persoon iets weet, dan weet iedereen het. Ik ben zelf ook zo'n nieuwsverspreider."

Molenaars zijn bevlogen mensen die hart hebben voor hun molen

De Windbrief heeft vaste rubrieken. "Eerst deed ik de interviews over de Hut, maar toen we ze allemaal hadden gehad zijn we de rubriek 'De molenaar van' gestart. Het is een heel eigen wereld van molenaars die over het algemeen eigenwijs zijn en het altijd beter weten. Molenaars zijn bevlogen mensen die veel hart hebben voor de molen en daar graag mee werken. Ze weten er heel veel van. Voor de serie stel ik steeds dezelfde vragen. Het is jammer dat je daarmee niet kunt laten zien hoeveel kennis ze hebben."

Iets meer diepgang in de Windbrief

Rick heeft daarom nog wel een suggestie voor de Windbrief. "De artikelen zijn geschreven voor de duizenden leden. Zo'n 300 daarvan zijn ook vrijwilliger bij de vereniging. Ik hoor regelmatig dat ze ook graag wat artikelen willen die meer passen bij de interesse van de maaipluig en de molenaars. Een meer technische insteek zouden zij zeker waarderen."

Sarah Vermoolen

HOTTING elektrotechniek

Al meer dan 25 jaar erkend installateur

Gegarandeerd een veilige installatie!

Rechte tocht 9d, 1507 BZ Zaandam

Tel: 075 - 631 23 84

Mob: 06 - 532 31 977

E-mail: r.hotting@hottingelektrotechniek.nl

Internet: www.hottingelektrotechniek.nl

Erkend installateur

VERKRIJGBAAR IN 10 TALEN

€4,95

MOLENS
IN NEDERLAND

Een prachtig overzicht van alle soorten Nederlandse molens!

SOUVENIRS & CLOGS

Wooden Shoe Workshop 'De Zaanse Schans'
Kraaienest 4, Zaandam/Zaanse Schans

Verhalenvertellers

Sommigen zeggen dat molens al eeuwen het meest geschikt zijn om dingen in beweging te brengen, anderen zeggen hetzelfde over verhalen.

Vanaf 30 september is iedereen welkom in het Molenmuseum om te genieten van verhalen waarbij vertellers de 'boel' in beweging brengen ondersteund door muziek.

Kom en laat je verrassen!

De enthousiaste vertellers worden ingezet door Giovanni Masetti:

<http://www.sterksteverhalen.com/>.

Geschikt voor alle leeftijden.

Aanvang 15.00 uur, toegangsprijs: entree Molenmuseum.

Data:

Zondag 30 september (in het kader van de week tegen de eenzaamheid);

Zondag 28 oktober (laatste dag herfstvakantie);

Zondag 25 november

Uitnodiging De Ooievaar

door de Werkgroep Ledenactiviteiten

Na lange tijd niet toegankelijk te zijn geweest vanwege uitvoerige restauratiewerkzaamheden, was oliemolen *De Ooievaar* op 11 en 12 mei voor het eerst te bezoeken door leden van De Zaanse Molen. Ook de werkplaats van Windmolenmakerij Saendijck, die gevestigd is in de molen, was te bezichtigen.

Bij molen *De Bleeker Dood* kon iedereen op de boot stappen richting *De Ooievaar*, waar de leden aanmerden in de gloednieuwe insteekhaven. De boottochten werden verzorgd door schippers Benno Graas en Marco Koopmans & zoon, waarvoor dank.

Ter gelegenheid van Zaanse Molendag zal *De Ooievaar* zaterdag 29 september weer te bezoeken zijn tussen 10.00 uur en 16.00 uur. Leden kunnen op vertoon van hun ledenpas gratis meevaren. Niet-leden kunnen mee voor € 4,50 (entree molen). De boot zal weer vertrekken vanaf molen *De Bleeker Dood*.

De laatste boot vertrekt hier om 15.30 uur.

Enig overgebleven molen in het Oostzijderveld

Nieuwe molenaar voor De Windjager

De *Windjager* in Oostzaan heeft een nieuwe eigenaar. Sopke Vergouw (76), de man die de molen in de jaren zeventig van de vorige eeuw eigenhandig heeft gebouwd, heeft de molen onlangs aan de Amsterdamse ondernemer Bas van Oostrom (34) verkocht. “Een handige, leergierige vent die de molen als hobby regelmatig zal laten draaien. Hij gaat er niet wonen want dat mag niet, maar hij zal geregeld in de molen verblijven”, aldus Vergouw. De verkoop verliep via makelaar Peter Pals in Zaandam.

Vergouw heeft de molen als vrijetijdsbesteding in drie jaar tijd gebouwd. Hij kwam in 1978 gereed. Sindsdien heeft Vergouw veel plezier beleefd aan zijn molen, maar de laatste jaren werd het onderhoud van de molen hem te zwaar en kwam hij er nog weinig. Daarom is hij blij dat *De Windjager* nu een nieuwe, enthousiaste molenaar heeft gekregen.

Te zien vanaf de A7

De Windjager is een kleine stellingmolen met een vlucht van 8,20 meter. Het houten achtkant heeft geen kruirad maar een voeghouten kruierwerk. Hij wordt dus aan de staart met de hand

over de kruiring van de onderbouw getrokken. Hoewel *De Windjager* eigenlijk een lattenzager is die een zaagmachine kan aandrijven, is hij nooit bedrijfsmatig ingezet. Hij wordt slechts gebruikt om accu's op te laden om zo de molen van verlichting te voorzien. Aanvankelijk stond *De Windjager* dichtbij 't Kalf in Zaandam maar moest daar verdwijnen voor de bouw van het Peldersveld. In 1961 werd de molen gedemonteerd en de materialen in opslag genomen. Vergouw zocht een nieuwe plek en vond die op een eilandje in het Oostzijderveld dicht bij het fietspad Zaandam-Wijdewormer. Vanaf de A7 is de molen nu goed te zien.

Vlakbij fundering *De Huisvrouw*

Iets zuidelijker van *De Windjager* ligt op een ander eilandje in het Oostzijderveld nog de fundering van *De Huisvrouw*. Deze molen, die in 1938 werd gebouwd door de Zaandammer J. Huisman (!) aan het Sloperspad in Zaandam-west, wisselde daarna enkele keren van eigenaar en werd bovendien een aantal keren verplaatst en gerestaureerd met financiële hulp van De Zaanse Molen. De laatste verplaatsing in januari 1964 was noodzakelijk om plaats te maken voor de aanleg van de Coentunnelweg. De molenmakers Nico Maas en Gerrit Smit voerden de verplaatsing uit waarbij het achtkant op een slee over het ijs werd vervoerd. Nico Maas blikt daarop uitgebreid terug in het boek *Maker van molens* (www.zaanschemolen.nl/webwinkel/page/4/). Door brandstichting werd *De Huisvrouw* in 1981 volledig verwoest. De brandweer kwam niet aan blussen toe omdat de molen op een eiland te ver in het veld stond.

Aanvankelijk waren er nog plannen om de molen te herbouwen maar deze zijn nooit ten uitvoer gebracht.

Grote landschappelijke waarde

Net als *De Windjager* was *De Huisvrouw* een zaagmolen. Verder was *De Huisvrouw* nog uitgerust met een stamperij en twee koppels kleine molenstenen, die niet werden gebruikt. Ook *De Windjager* beschikt trouwens over een koppel maalstenen. Deze zijn afkomstig van *De Jonge Dirk* die nu in het Westzijderveld staat. Net als bij *De Huisvrouw* zijn ook deze stenen niet op de molen aangesloten. *De Windjager* is alleen over het water bereikbaar en niet opengesteld voor publiek. Het is de enig overgebleven molen in het Oostzijderveld en daarom van grote landschappelijke waarde. *De Windjager* heeft de status van gemeentelijk monument.

Ed Pielkenrood

De molenaar van De Zoeker

*Naam: Ruud Nieuwhof
Leeftijd: 52
Aantal dienstjaren
als molenaar:
bijna 27 jaar*

Waarom is De Zoeker de mooiste molen van de Zaanstreek?

Dat zeg jij, dat zeg ik niet. Het is wel een heel authentieke molen, hij is best wel origineel. Elke molen heeft wel iets. Ik vind het mooi dat hij nog echt werkt. Dat hij er niet alleen is om te draaien.

Wat zijn de slechte eigenschappen van deze molen?

Hij werkt elke dag. Dus als er slechte eigenschappen zouden zijn, zou ik niet elke dag met hem willen werken. Wat ik wel vervelend

vind, is dat als er geschilderd

moet worden dat dan in de zomer moet gebeuren. Dan zit je hier altijd met de toeristen.

Een ander vervelend punt is dat als de molenmaker hier komt timmeren hij altijd in de winter komt. Als je net lekker kan werken dan heb je dat weer. Dan staat hij weer weken stil. Gelukkig hoeft er voorlopig niks te gebeuren, hij is net geschilderd. Voor de rest is alles heel goed onderhouden.

Wat vind je het leuke aan het vak?

De vrijheid. Ik kan mijn eigen dag bepalen. Ook de drukke momenten vind ik fantastisch. Zeker de samenwerking met een grote Amsterdamse touroperator. Vooral de waardering voor elkaar en de samenwerking vind ik erg fijn. Dankzij dit bedrijf kan ik nu ook mijn uitleg doen in het Spaans.

Waar ben je trots op in de molen?

Wat een pluspunt is van deze molen, is dat we sinds een paar jaar een film hebben voor de individuele bezoekers. Het is nu veel duidelijker hoe de molen werkt. Het is nu ook duidelijk als er geen wind is. Ik ben ook trots op hoe we alles samen regelen.

Het roosteren bijvoorbeeld, of het invallen als er iemand achter de kassa niet kan. Er is een goede samenwerking tussen onze vrijwilligers. Heel veel vrijwilligers werken hier al bijna 20 jaar. Als ze het hier niet leuk vinden, werken ze hier geen twintig jaar. Ze zijn ook allemaal erg correct tegen de mensen. Dat vind ik belangrijk.

Als je kijkt naar de toekomst, wat is dan je grote wens als molenaar?

Ik zie verschil tussen de eerste dag dat ik hier ben begonnen en nu in het klimaat. Vooral met stormen. Het is ongelooflijk. De stormen zijn geen constante stormen meer. Je hebt zo in een keer een half uur windkracht 12. Als je op Buienradar kijkt, zie je achteraf soms een windstoot van 130 kilometer per uur. Volgens mij hadden we dat niet toen ik hier begon. Daar maak ik me wel zorgen om. Ik zei vroeger altijd dat de meeste molens zouden verdwijnen door houtworm, maar ik denk nu dat de meeste molens zullen

verdwijnen omdat ze omwaaien.

Mijn grote wens is dus dat het klimaat niet verder verandert. Je ziet het overal in de wereld. Mijn vrouw komt uit Japan en eerst hadden ze daar overstromingen en nu extreme hitte. Als je bijvoorbeeld naar de Noordpool kijkt, daar ligt bijna geen ijs meer!

Hoe denk je dat we meer jongeren kunnen interesseren voor de molens?

Misschien kun je met goede lessen kinderen geïnteresseerd krijgen. Toch is het lastig. Neem de modelbouwclub. Als ze 15 jaar worden vloeit de interesse helemaal weg. Dat heb ik aan mijn eigen zoon ook gezien. Zijn interesse is een tijdje weggeweest, maar het komt nu wel weer terug. Ik zou het prachtig vinden als mijn zoon over 20 jaar het werk hier van mij wil overnemen. Dat zou ik echt prachtig vinden! Ik vind het moeilijk om te bedenken hoe we meer jongeren kunnen interesseren. De jeugd is nu heel anders dan vroeger. Wij waren altijd buiten, nu komen ze het huis niet meer uit.

Tegenwoordig lopen de kinderen van een jaar of 7 al met een smartphone in hun broekzak. Vroeger ging je buiten spelen.

Wat zou je als slagzin willen gebruiken voor de molen?

De Zoeker is in 1968 op de wind gezet en ik hoop hier nog vele jaren te werken!

Rick Bakker

Eerste publiek-private samenwerking binnen erfgoed

Molenfonds unieke financier molenrestauraties

Het bestaan van het Molenfonds kan de gemiddelde krantenlezer niet zijn ontgaan. Zeer regelmatig staan er in verschillende dagbladen paginagrote advertenties van het fonds. Een foto van een molen en de tekst 'Doe meer voor Molens' roepen op het fonds te steunen en naar de website te gaan. Maar wat is het Molenfonds eigenlijk en wat doet het?

Het Molenfonds is in 2016 opgericht door De Hollandsche Molen met als doelstelling de diverse geldstromen voor het molenbehoud in Nederland te bundelen. Door het Molenfonds krijgt de eigenaar van te restaureren molens straks te maken met één loket. Het fonds werd operationeel op 1 januari 2017, maar vanaf 2019 wordt het fors uitgebreid.

Miljoenen van Rijksoverheid

Naast particuliere bijdragen wordt het Molenfonds financieel gevoed door de jaarlijkse bijdrage van de BankGiro Loterij en door diverse fondsen zoals de Gravin van Bylandt Stichting.

Eerder dit jaar maakte Ingrid van Engelshoven, minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, bekend dat ook de rijksoverheid 3,5 miljoen euro in het fonds stopt. Dit geld komt uit de 325 miljoen euro die het kabinet Rutte III beschikbaar stelt voor al het erfgoed in Nederland.

Is 3,5 miljoen voor molens dan niet een beetje weinig? "Nee", zegt Leo Endedijk, hoofd Belangenbehartiging en voormalig directeur van vereniging De Hollandsche Molen. "Het totale bedrag van 325 miljoen euro wordt breed ingezet voor cultuurbehoud.

Daar valt bijvoorbeeld ook de aankoop van kostbare schilderijen onder, zoals de portretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit van Rembrandt onlangs. Met de aanvulling van 3,5 miljoen heeft het Molenfonds nu een substantieel bedrag waarmee veel kan worden bijgedragen aan grote en kleinere restauraties van molens in Nederland. Overigens wordt door De Hollandsche Molen niet betaald voor de advertenties in kranten. Dat zijn stoppers, op plaatsen in de krant die niet zijn verkocht aan adverteerders", aldus Endedijk.

Optimisme

Of alle aanvragen straks door het Molenfonds gehonoreerd kunnen worden moet blijken, maar Endedijk, die inhoudelijk leiding gaat geven aan de toekenningen door het fonds, is optimistisch. Overigens wordt het fonds beheerd door vereniging De Hollandsche Molen en is het bestuur van het fonds gelijk aan die van deze koepelvereniging. Het Molenfonds is overigens uniek als vehikel voor een intensieve samenwerking tussen de overheid en een particuliere vereniging als De Hollandsche Molen. Deze aanpak is een voorbeeld voor publiek-private samenwerking in de toekomst binnen het erfgoed.

Gebruikmaken van mogelijkheden

Is De Zaanse Molen ook blij met het nieuwe fonds en het één loket principe? "We hadden al te maken met één subsidiegevende partij in Noord-Holland. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed had de subsidiëring van onderhoud en restauraties aan molens al naar de Provincie gedelegeerd", zegt vice-voorzitter Martin Schaap. "Dus voor ons verandert er in die zin niet zoveel. Maar wij zullen in de toekomst zeker gebruik maken van de mogelijkheden van het fonds. Ons eerste project, dat daarvoor in aanmerking komt, is wellicht de oostschuur van *Het Pink*."

Ed Pielkenrood

**Vereniging
De Zaanse Molen**
Opgericht 17 maart 1925

Kantoor
Museumlaan 18,
1541 LP Koog aan de Zaan
Telefoon: 075 621 51 48
E-mailadres:
info@zaanschemolen.nl
Geopend:
maandag t/m vrijdag
8.30 - 12.30 uur en 13 - 17 uur

Bankrelatie
IBAN: NL03 INGB 0002863406
t.n.v. De Zaanse Molen,
afd. Ledenadministratie,
Koog aan de Zaan

Dagelijks bestuur
Voorzitter:
A. Drost, Zandijk
Secretaris:
W.A.K. Busch, Zandam
Penningmeester:
J.J. Hartsuiker, Zandijk

Algemeen manager
P.J. van Steenbergen, Zaltbommel

Molenmuseum
Museumlaan 18,
1541 LP Koog aan de Zaan
Telefoon: 075 628 89 68
Open: dinsdag t/m vrijdag van
11 tot 17 uur, in het weekend
van 13 tot 17 uur

Openingstijden molens
Zie onze website:
www.zaanschemolen.nl

Lidmaatschap (2017)
Leden € 25,00
60+ers (lid vóór 2010 en
geboren vóór 1950)
€ 5,00 korting
Jeugdleden (tot 18 jaar)
€ 5,00 korting.
Hiervoor ontvangt u vier keer
per jaar ons verenigingsblad
De Windbrief en heeft u
gratis toegang tot onze molens
en het Molenmuseum.

De Windbrief
wordt uitgegeven
door vereniging
De Zaanse Molen.
Het blad komt bij u thuis
door de inzet van de
vrijwilligers van de inpak-
en bezorgploegen.
Overname van artikelen is
slechts toegestaan na
toestemming van de
redactie en auteursrecht-
hebbenden.
Opplage: tenminste
4.000 exemplaren
Verschijning: 4x per jaar

Redactie
Rick Bakker, Zandam
René van der Meer,
Koog aan de Zaan
Ed Pielkenrood, Westzaan
Hans van de Stadt,
Koog aan de Zaan
Sarah Vermoolen, Koog
aan de Zaan

Eindcorrectie
Ineke Houter-Lautenbach,
Koog aan de Zaan

Vaste medewerker
Ron Couwenhoven,
Zandam

Redactieadres
Museumlaan 18
1541 LP Koog aan de Zaan
Telefoon: 075 621 51 48
E-mail:
zaansemolen@gmail.com
f De Zaanse Molen
@DeZaanseMolen

Advertentie-acquisitie
Telemarketing Zaanstad
Izabel de Roeck-Nikolov
Telefoon: 075 640 15 11
Mobiel: 06 53347071
E-mail: info@telza.nl

Druk en afwerking
Drukkerij Nuance,
Zandam

De oostschuur van *Het Pink* is het eerste project
waarvoor het Molenfonds benaderd zou kunnen worden.

*Restauratie-specialist en bouwer
van Zaanse houten huizen*

Hazepad 55, 1544PW Zaandijk
telefoon 075 621 21 31
www.somass.nl - info@somass.nl

windmolenmakerij
"Saendijck" h.v.

**Onderhoud
Restauratie
en
Nieuwbouw**

post adres: Windmolenmakerij Saendijck b.v.
Weiver 29
1551 SC Westzaan
06-20295580 075-6281425
www.saendijck.com

STAM ELEKTRO-
TECHNIEK
Een veelzijdige partner!

WONINGBOUW | UTILITEIT | RENOVATIE

LICHTINSTALLATIES
DATA NETWERKEN
KNX DOMOTICA
BRANDMELD
TOEGANGSCONTROLE
INTERCOM

KRACHTINSTALLATIES
TELEFONIE NETWERKEN
INBRAAKBEVEILIGING
ONTRUIMING
CAMERABEVEILIGING
VIDEOFOON

Ducaatstraat 42 | Zaandam
075-635 41 51 | www.stamelektro.nl

P. van het Kaar
Schilder & Decoratiewerken bv

Wormerveer
06 57101693

www.schilderendecoratiewerken.nl

2 september t/m 4 november

Rijst- en Houtvaart

Expositie van schilderijen en historisch materiaal
over de aanvoer van rijst en hout naar de Zaan-
streek.

Molennuseum Koog aan de Zaan

29 september

Zaansche Molendag

Alle molens zijn van 10.00 - 16.00 uur
open voor publiek.

Tussen de molens in Westzaan is er vervoer per
boot vanaf De Schoolmeester.
Ook De Ooievaar kan per boot worden bezocht
vanaf De Bleeke Dood.

Het promotieteam is aanwezig in
De Schoolmeester.

*Vanaf dit punt kan op Zaansche Molendag ingestapt
worden voor een vaartocht tussen de molens in het
Westzijderveld.*

30 september

Sterke verhalen

(zie korte berichten)

15.00 uur, Molennuseum Koog aan de Zaan

7 oktober

Cultuurmarkt Amsterdam-Noord

Promotieteam aanwezig

*11.00 - 17.00 uur,
Krijtmolen d'Admiraal, Noordhollandsch-
kanaaldijk 21, Amsterdam-Buiksloot*

28 oktober

Sterke verhalen

(zie korte berichten)

15.00 uur, Molennuseum Koog aan de Zaan

29 oktober t/m 17 mei

Leven onder zeeniveau

Thema-expositie met leuke animatiefilmpjes die
laten zien hoe Nederland door de eeuwen heen
strijd heeft gevoerd tegen het water.
En wat hebben molens hiermee te maken?
Molennuseum Koog aan de Zaan

25 november

Sterke verhalen

(zie korte berichten)

15.00 uur, Molennuseum Koog aan de Zaan

Het Jonge Schaap

door Beau van Amstel & Tim Doeves

Vrijdag de 13de was het weer tijd voor onze jaarlijkse barbecue. Het was enorm gezellig en goed verzorgd. Onze grote dank aan alle vrijwilligers die zich inzetten voor de molen. We hebben weer een paar mooie opdrachten gehad. Zo is er een giek door ons gezaagd die door de klant zelf is rondgeschaafd bij ons op het erf. Dit was een mooi proces om te volgen. Hopelijk krijgen ze hiermee vele veilige zeiljaren. Er ligt inmiddels ook alweer een nieuwe giek op een andere klant te wachten, maar die moet eerst nog een jaartje drogen. Daarnaast zijn er afgelopen maanden weer veel toeristen de molen door geweest. Altijd fijn om de vele blijde gezichten weer naar buiten te zien gaan, dankzij de inzet van alle vrijwilligers. Op dit moment wordt de houten wc, het 'schijthuis', gerestaureerd. Hopelijk staat hij er aan het eind van het jaar weer.

De Kat

door Mats Faber

Onze vrijwillige molenaar Herman Ossebaar uit Drachten had begin dit jaar kenbaar gemaakt te willen stoppen. Na vele jaren elke zaterdag van Friesland naar de Zaanse Schans te rijden, soms op de motor en soms met de auto, wil Herman nu meer tijd besteden aan zijn andere hobby's. We hebben op 1 juni afscheid van hem genomen, al zal hij af en toe nog wel een dag komen malen. Ook is per 1 juni Paul Buurmans in dienst gekomen als molenaar om de maandagen en dinsdagen op te vullen. Paul draait ook als vrijwillig molenaar op korenmolens *De Nachtegaal* in de Beemster. Hiermee is ons molenaarsteam weer op volle sterkte.

De Bonte Hen

door Fulco Rol

Op *De Hen* gaat alles zijn gangetje. In de aanloop naar de vakanties beginnen de bezoekersaantallen te stijgen. Afgelopen maand is er weer 1200 liter lijnolie naar de firma Rigo gestuurd. Met het afvoeren van de olie moeten er natuur-

lijk weer nieuwe grondstoffen aangevoerd worden. Zodoende is er 8000 kilo lijnzaad de molen ingezeuld door een ploeg vrijwilligers. Mannen bedankt hiervoor! Naast het ontvangen van bezoek en het slaan van olie proberen wij ook nog zoveel mogelijk onderhoud te plegen, zo is een groot deel van de kammen en staven gewassen (het opnieuw insmeren van het loopvlak met bijenwas), het onderachtkant is volledig geteerd en we zijn begonnen met het teren van de stelling.

De Huisman

door Sjors van Leeuwen

Molens draaien met windkracht en dat kan soms best hard gaan. De wieken op onze grotere molens op de Zaanse Schans bereiken op topsnelheid wel eens snelheden van bijna 110 km per uur. Zo af en toe vliegt er wel eens iets tegen een draaiende molen wat daar niet had moeten zijn. Zo ook bij *De Huisman* waar op een mooie voorjaarsdag een vrouwtjeseend even niet oplette en in botsing kwam met het draaiende wiekenkruis. Het resultaat daarvan kwam ik 's middags tegen bij het inhalen van de molen. De eend was nog warm maar de levenskrachten waren al geweken na de harde botsing met de roeden.

Linksonder: De dode eend die tegen het wiekenkruis van *De Huisman* is gevlogen (foto Sjors van Leeuwen). Rechts: Gerrit Smit, Ron Blonk en Matthijs Ero bij de opening van *De Ooievaar* (foto Fred Eerenberg). Onderaan: de eieren van de scholekster (foto Ton Leegwater).

Recent is er op *De Kat* al eens een drone (een vliegende camera) in aanvaring gekomen met de werkende molen en ook die heeft het niet meer kunnen navertellen. Op de bodem van De Zaan liggen bovendien voor toekomstige archeologen bijzondere objecten waarbij men zich zal afvragen wat dat ooit voor een onderdeel van de molen geweest zou kunnen zijn.

De Koker

door Ton Leegwater

De molenmakers van Molenmakerij Saendijck hebben hun werk aan het pelwerk nagenoeg klaar. Het pelblik is krapper gemaakt, zodat de ruimte tussen steen en blik nauwer is geworden. De pelsteen is niet mooi rond maar dat hoeft geen probleem te zijn volgens de molenmakers. Alleen voor het hengselmaatje, elders ook wel schootemmertje genoemd, wordt een nieuwe gemaakt. De oude had niet de juiste inhoud. Als volgend voorjaar de binnenroede is vernieuwd, gaan we onder begeleiding van deskundigen pellen. Dan zullen er waarschijnlijk nog wat aanpassingen gedaan moeten worden, maar dat zien we dan wel weer. Wordt vervolgd.

Op 12 mei, tijdens de Nationale Molendag hebben we 45 bezoekers gehad. Dat was voor ons een drukke dag. Normaal ligt het aantal een stuk lager. Elk jaar wordt er vanuit de Poelboerderij een molenvaarexcursie georganiseerd. Deze gaat langs de veelvuldig voorkomende weidemolentjes en eindigt bij ons. Niet elk jaar is hier voldoende belangstelling voor, maar nu kwam op 1 juli een groep van 21 personen bij ons voor een rondleiding. Zij kregen een zakje pannenkoekenmeel mee en bij terugkomst bij de Poelboerderij waren er pannenkoeken, natuurlijk gebakken van ons meel. Ook krijgen we wel eens bezoek als we er niet zijn.

Laatst kwamen we bij de molen iets bijzonders tegen. Er was een nest gemaakt in een molensteen die als kruipaal dienst doet, maar de vogel was gevlogen. Het bleken eieren van de scholekster te zijn. We hebben ze warm gehouden met warmwaterkruiken. Van de vier eieren zijn er toch twee uitgekomen.

Foto's onder: Het geel schilderen van de zeilen van Het Pink bij molen De Kat (foto's Abel van Loenen).

Het Pink

door André Koopal

Zoals vorig jaar reeds geschreven, zijn we weer bezig met het aandrijven van de koekenbreker op windkracht. Destijds vroeg een klant, die normaal lijnmeel vraagt, naar lijnkoek. Na even doorvragen was er ook interesse in gebroken lijnkoek.

Na het opnieuw inkorten van de riemen liep de koekenbreker perfect. Een goede aanvulling voor de molen.

Vorig jaar hadden we een excursie van de vereniging die onder andere naar de Rigo verf-fabriek in IJmuiden ging. Als wederdienst is er begin juni voor de medewerkers van Rigo een vergelijkbare excursie georganiseerd.

Een rondleiding op *Het Pink*, daarna een lezing in het museum en tenslotte een afsluiting in *Het Pink* met hamburgers. Een gezellige dag.

De laatste jaren draaiden we in de winter op *Het Pink* met 4 bruine zeilen. Abel vond dat het twee bruine en twee gele moesten zijn, zoals dat vroeger gebruikelijk was. Dus hij heeft op *De Kat* twee zeilen met hydrolin en gele pigment okergeel geschilderd. Dus binnenkort zal *Het Pink* met twee bruine en twee gele zeilen te zien zijn.

Rechts: Arie Butterman en Joop Klein hebben dit pakket naar binnen getild. Wat zou erin zitten? In de volgende Windbrief meer! (Foto René van der Meer). Daaronder: Ron Butterman is vanaf de hoogwerker met het schilderen van een schoor bezig. Helemaal onder: Het ophogen en opnieuw bestraten van het werkhuis (foto's Arie Butterman).

De Schoolmeester

door Arie Butterman

In april zijn we verder gegaan met het ophogen en opnieuw bestraten van het werkhuis, een enorme klus van circa 80 m2, uitgevoerd in een mengsel van 10 soorten steentjes variërend in dikte, hoogte en kleur.

Dankzij het langdurig mooie en droge voorjaar hebben we in juni en juli veel kunnen schilderen. Het wiekenkruis, de kap met staart en schoren hebben we vanuit een hoogwerker behandeld.

Enige rottigheid aan een schoor is door de molenmaker opgeknapt en de rietdekker gebruikte de hoogwerker om enkele dunne plekken op de kap te stoppen. Verder zijn de kuip en de borst geschilderd.

We konden er geen genoeg van krijgen en inmiddels is de 60 meter lange droogschuur fris groen.

Verzameld door Rick Bakker

DE TWEKOPPIGE PHOENIX
OP DE ZAANESCHANS

CAFÉ, PROEFLOKAAL & SLIJTERIJ
MET EIGEN GESTOOKTE JENEVERS & LIKEUREN

WWW.DETWEEKOPPIGEPHOENIX.NL

 Kuijs Reinder Kakes
Makelaars & Adviseurs

ons netwerk
uw voordeel

krk.nl

Drukkerij sinds 1821
HEIJNIS & SCHIPPER DRUKKERIJ BV

LETTERPRESS:
Drukwerk dat je kunt voelen!

Voor een stijlvolle en
ambachtelijke uitstraling.
Nu ook met gekleurde zijkanten!

meer op
heijnis-schipper.nl/onze-apps/letterpress/

Lagedijk 158 • 1544 BL Zaandijk
Telefoon 075 6401730 • www.heijnis-schipper.nl
info@heijnis-schipper.nl
Facebook: [heijnis.schipper.drukkerij](https://www.facebook.com/heijnis.schipper.drukkerij)

Schilders- en Afwerkingsbedrijf

Van der Werff

Dorpsstraat 255,
1566 BA Assendelft

075- 687 4812
06 53 896 106
06 300 98 303

g.vanderwerff@xs4all.nl

Hollands Glorie
ANNO NU

Hollandse
lijnolie geslagen
door oliemolens
Bonte Hen
en Zoeker

**Een Hollands monument van toen,
verdient lijnolieverf van nu.**

De Aquamaryn lijnolieverven Toplin en Original nemen de tijd om te drogen en blijven daardoor langer flexibel dan kunstharsverf. En dat is goed. Want wat langzaam droogt, houdt ook lang stand. Want monumentale gebouwen leven. Deze moderne lijnolieverf kan de werking van historische ondergronden beter en langduriger opvangen dan synthetische verfsystemen. Tot meer dan 200 jaar. Zo behoudt elk monument zijn volle glorie.

Zie voor alle productinformatie EN het verhaal over onze Hollandse lijnolie
www.aquamaryn.nl/hier-groeit-verf

RIGO
VERFFABRIEK

Alles voor het Meesterwerk

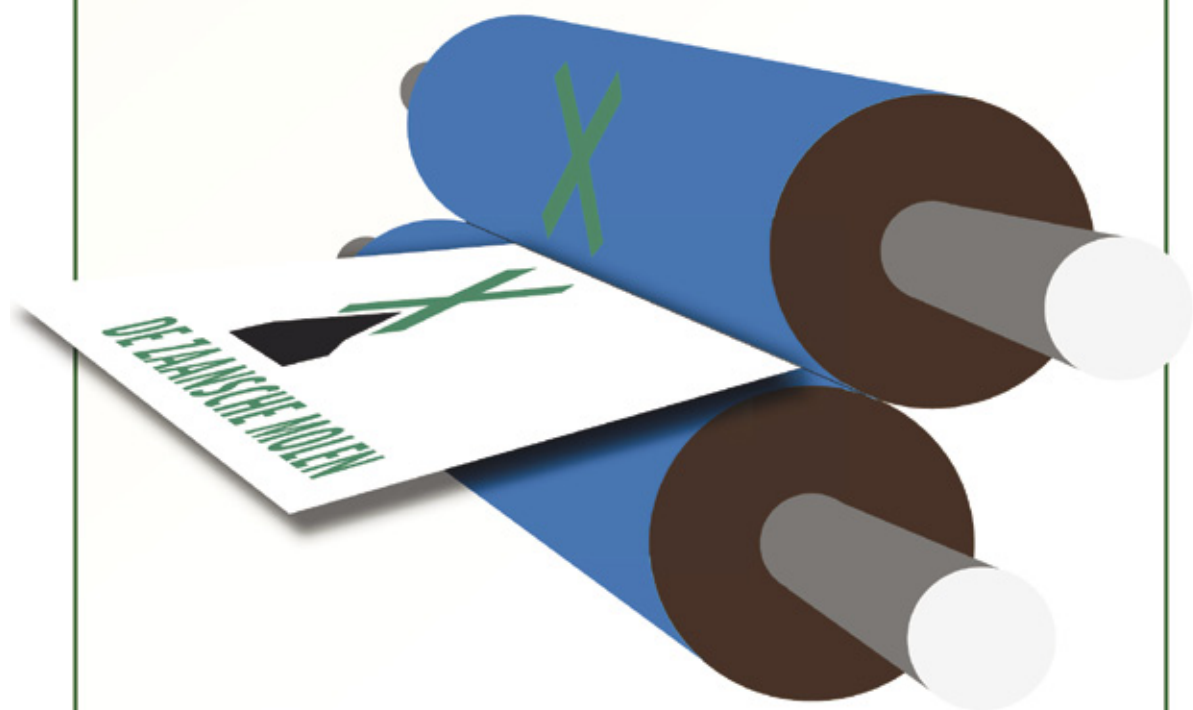
Voor meer informatie BEL 0255-548448
of MAIL info@rigoverffabriek.nl

drukkerij

NUANCE B.V.

dtp - offset - digitaal - plotten - afwerken

Offsetdrukkerij
NUANCE BV

Kalf 1 1509 AA Zaandam Tel.: 075-617 03 69

www.offsetdrukkerij-nuance.nl

info@offsetdrukkerij-nuance.nl

